www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ

Број 3. ▪ Будимпешта, 19. јануар 2023. ▪ XV година

Куда иду српско-хрватски политички односи

2. СТРАНА

4. СТРАНА

Срећна српска Нова!

Брена певала у Печују

11. СТРАНА

10. СТРАНА

Одлази још једна генерација матураната

ПОЛИТИКА

Коментар

У очекивању топлијих ветрова у региону

Срби у Хрватској су се по броју свели на свега 3,2 одсто, али и оно мало што их је преостало представља спону односа између Србије и Хрватске, заједно са хрватском националном мањином у Србији. Фрањо Туђман је у својим пројекцијама планирао магичних „три одсто", када ће Срби престати да буду „реметилачки фактор" за хрватско друштво.

Првим даном Нове године Хрватска је приступила зони Шенгена и увела евро као средство плаћања. А на кованици су пукли Николу Теслу, што је и „Дојче веле" оценио као традиционални потез нервирања комшија. Наравно да Словенци нису нарочито изнервирани, па ко би то онда могао бити? Срећом по цео свет, а нарочито за Николу, што је као млад отишао у Америку и постао један од највећих светских научника у историји, а уз то је имао срећу да доживи дубоку старост. Није остао у свом родном селу, одакле су његову фамилију усташе одвеле у логор Јадовно и побиле.

Наравно да о томе није говорио први потпредседник владе и шеф дипломатије Србије Ивица Дачић на свечаном божићном пријему Српског народног већа у Загребу, где је започео процес одлеђивања односа између Србије и Хрватске. Све је, очигледно, још раније пажљиво испланирано, од сусрета, говора и протокола, до извлачења новчића од 50 центи из чеснице, како би га извукао хрватски премијер Андреј Пленковић и ставио Теслу у џеп. Што је и Пленковић признао, рекавши у шали Милораду Пуповцу да је он све то наместио.

Још када је влада Србије формирана било је јасно да званични Београд жели одлеђивање, отопљавање, ресетовање или како већ да назовемо нормализацију односа између Србије и Хрватске, постављањем Томислава Жигманова за министра за људска права. Уласком лидера Демократског савеза Хрвата у Војводини у Владу Србије – формално га је поставила премијерка Ана Брнабић, али је то, наравно, била Вучићева идеја – послата је порука не само Хрватској, већ и Бриселу да са ове стране неће дувати олује ка Загребу. Додуше, смер ветрова је био у супротном смеру, Срби у Хрватској су се по броју свели на свега 3,2 одсто, али и оно мало што их је преостало представља спону односа између Србије и Хрватске, заједно са хрватском националном мањином у Србији. Фрањо Туђман је у својим пројекцијама планирао магичних „три одсто", када ће Срби престати да буду „реметилачки фактор" за хрватско друштво.

Можда није мислио на то, али премијер Пленковић је на пријему констатовао „да је Хрватска решила све своје националне задаће, у само 31 годину статуса међународно признате државе. Сада морамо дизати економски статус грађана, да спречимо онај ситни лов у мутном, то неће проћи, да неко иде профитирати на мењању куне у евро. Влада ће унапређивати сарадњу са српском мањином и с осталим мањинама", казао је хрватски премијер.

У српској делегацији, поред Дачића и Жигманова, били су министарка за евроинтеграције Тања Мишчевић и патријарх Порфирије, који је, као митрополит загребачко-љубљански, у Загребу значајно смањивао тензије својим изјавама и односом како с обичним људима, тако и са представницима државног врха и Загребачке надбискупије, која у значајној мери формира политику како на Пантовчаку, тако и у Банским дворима. У то сам се лично уверио, када смо шетали Загребом или одлазили у ресторан легендарног фудбалера Звонимира Бобана, где су долазили Богдан Диклић и још неколико београдских глумаца који су играли главне улоге у хрватским сапуницама...

Ко открије тајну односа Срба и Хрвата и зашто толико воле да се мрзе, тај ће добити Нобела не само за мир, него и за све остало, али у Дачићевом пригодном говору можда се крије траг који сви знамо, много више ми, а много мање желе да га признају они. Дачић је рекао: „По оном како је написано, Руђанин је компоновао хрватску химну, али и српску песму 'Радо иде Србин у војнике'. Он је рођен у Лозници, живео у Винковцима, умро у Новом Саду. Како је то било могуће? Зато што смо имали друге непријатеље, а сад смо једни другима непријатељи. А резултати пописа нам говоре да нам можда није потребно да будемо непријатељи, јер се чини да бисмо могли ускоро нестати", поручио је Дачић.

„Кад би неко гледао, ко нас не зна, Ивицу Дачића и Зорана Милановића, зар би могао тако лако рећи ко је Хрват, а ко је Србин? Обично се Бадњи дан проводи у друштву најмилијих, а не верујем да смо ми баш најмилији једни другима. Ако већ морамо живети заједно, онда је ред да живимо у миру", рекао је Дачић (...)

Апостол Апостоловски, Политика

ТОМИСЛАВ ЖИГМАНОВ ОПТИМИСТА

Министар за људска и мањинска права и друштвени дијалог Томислав Жигманов оцењује позитивно недавну посету Загребу. Он каже да је то добро, а као доказ наводи потписивање Декларације о сарадњи Хрвата из Србије са Србима из Хрватске, што је као председник Демократског савеза Хрвата у Војводини учинио с председником Самосталне демократске српске странке Милорадом Пуповцем.

„Сам чин, вредносни оквир и садржај декларације и послате поруке наишле су на пријем без икаквих релевантних приговора и од стране представника власти двеју држава и од највећег дела јавности. Овај је догађај, чини се, био добра припрема за и више него успели божићни пријем Српског народног већа. На њему се, политичким посредовањем колеге Пуповца и мене, након две године поново догодио сусрет високих министара двеју влада – министри спољних послова Хрватске Гордан Грлић Радман и Србије Ивица Дачић одржали су тет-а-тет сусрет, што је помак у међудржавним односима и више него похвалан", поручује Жигманов.

Поруке које су се чуле са свих страна додатно су допринеле укупној позитивној оцени посете Загребу, будући да су оставиле простор за наставак институционалног облика комуникације између двају министарстава, то јест две владе, истиче он.

„Из визура перспектива Хрвата из Србије треба истаћи несвакидашњу укљученост представника наших институција у овом догађају, закључно са обраћањем председнице Хрватског националног већа Јасне Војнић на самом пријему и мојим тет-а-тет сусретом с потпредседницом хрватске владе из редова СДСС-а Ањом Шимпрагом. Разговарали смо о наставку и развоју сарадње институција и организација Хрвата из Србије и Срба из Хрватске, уз закључак да ће, без обзира на даљи ток међудржавних односа, односи између две заједница бити интензивирани и обогаћивани", каже Жигманов.

Разговор поводом уметничког признања Бранимиру Ђорђеву

НАГРАДЕ

Посао који радим ме храни, подучава и оплемењује

Мађарско театарско друштво је крајем 2022. године по тринаести пут доделило награде појединцима који својим залагањем унапређују рад позоришта. На камерној сцени Будимпештанске оперете, уручено је више признања, међу којима и посебна награда „За народности". Она је овога пута припала Бранимиру Ђорђеву, уметничком секретару Српског позоришта у Мађарској.

Бранимиру Ђорђеву је високо признање уручено на дан његове крсне славе, на Светог Николу, а свечаном чину су присуствовали и његови најмилији, супруга, синови и родитељи. Ова додела је била повод за разговор са глумцем и уметничким секретаром СПМ-а, који је 2010. године постао члан српске театарске дружине.

Најпре му је додељена рола Благоја Јевремовог у комедији „Креће се штација" и од тада, глума и позориште постали су му свакодневни живот и професија. Када затреба, Ђорђев ради и административне послове, организује представе, гостовања, бави се костимографијом, реквизитима, декором, сценским покретом и др.

Дешчанин, који живи на релацији Деска-Будимпешта, сматра да је „позориште завод, у којем човек налази уживање уз здраву поруку, у коме се одмара, али је и напет, у којем прекраћује себи време, а уједно се и образује".

„Позориште, је најзад, завод у којем човек, побуђен живом представом, долази до свести о самом себи, као човеку, члану народа, у којем гледајући прошлост, труди се ради боље и светлије будућности на више и боље деловање у своме кругу, у своме народу, на све што је лепо и узвишено", каже Бранимир.

Још увек под утиском свечаности у Будимпештанској оперети, Бранимир Ђорђев нам је рекао да је био изненађен: „Након толико година праксе, нисам био уверен да сам ја најдостојнији овог високог признања, поготово ако узмемо у обзир остале личности, које су на свечаности са мном заједно примиле одликовања".

Иза ове награде стоји огроман труд, време проведено унутар и ван позоришта, много ангажовања. Посао који обављаш је заиста распрострањен, комплексан. Вредело је, вреди?

– Вреди свакако. Посао који обављам није један посао, један делокруг. Мађарска изрека каже: „У малом позоришту портир пева на сцени". Ако из тог аспекта гледамо, нема баш пуно организационих и других делова у позоришту, у којима нисам учествовао. Веома сам захвалан целој струци и целом позоришном свету што сам од 1999. године (тада као члан плесачке екипе у мјузиклу „Књига о џунгли", у Сегединском позоришту, а касније и члан Студентског театра и Плесног театра „Хора" у Сегедину) имао могућност и срећу да учествујем у животу позоришта и био не само на сцени, него и иза ње. Човек, после толико утисака, много више уме ценити оно што јесте, на било којем терену сцене. Јер, како је неко написао: „У позоришту славимо природу – ту се тек осећа шта важи: човек бити."

Бити на позорници и бити иза кулиса. Да ли то представља посебан свет, различите личности?

– Не! Види се ако човек не ради одано и искрено свој посао. То се односи и на оно што ради на сцени, и иза ње.

Шта је једном уметничком секретару најтеже? Шта све треба да ради?

– Најтежи део посла је сачекати да се основни критеријуми одреде. После одређивања критерија, све је лако и глатко, ако имамо добре партнере и сараднике, добре колеге и доброг директора. Шекспир каже: „Цео свет је једно велико позориште и актери су у њему сви мушкарци и све жене." Из тог аспекта јесте једна улога и уметнички секретар, као и реквизитер. Исто тако и сценски уметници су једна улога: они играју један карактер. Баш зато, не видим пуно разлике у томе. Поново се желим вратити на ону реченицу према којој, ако човек искрено и одано врши свој посао, онда даје највише и најбоље од себе.

Шта ова награда за тебе значи, у светлу речи које си рекао?

– Она је дошла изненада, па морам признати да још увек нисам свестан да сам ја добитник овог признања. Утисци и емоције морају да се слегну. Међутим, веома сам захвалан и овим путем желим да се захвалим колегама и номинаторима, који су ме предложили, као и људима који су одлучили да ја добијем ово високо признање. Свакако, ово је једна станица моје делатности у позоришном свету и српској заједници у Мађарској. Драго ми је што имам могућност и срећу да се бавим послом, који ме храни, подучава и оплемењује. Помоћу тог рада могу да постигнем неке више циљеве и индивидуално и друштвено.

Награда и обавезује. Који су Ваши наредни планови?

– Желим да наставим рад на нивоу, који се од мене очекује и који пружам, па ако могу, још и боље. Основе свакако треба одржати, међутим, очекивања су увек већа, па ћу се и ја трудити да својим радом допринесем уздигнућу и бољитку не само позоришног живота, него и српске културе уопште. Нема сумње да ћемо имати нове задатке, нове изазове, који ће нас подстаћи да још боље и још више радимо. Увек се може боље. Видео сам много тога откада сам у професионалном позоришту и немам сумње да оно што се ради свесрдно, нема горње границе. Увек се може прецизније, лепше, интелигентније – надградња увек постоји. Са друге стране, основна моја амбиција је чување, неговање и развијање културне баштине у нас Срба у Мађарској, било на сцени, или ван ње. Даље амбиције су везане за усавршавање свега тога, да се ова делатност на што професионалнијем нивоу може чинити.

Забележио: Предраг Мандић

ПРОСЛАВЕ

Како смо дочекали српску Нову годину

Свечано и весело, уз народни мелос и најбоље жеље

Ни помало тмурно, магловито и понегде кишовито време није успело да спречи Србе на југу Мађарске да 13. јануара организовано испрате стару годину и дочекају ново лето. Верни традицијама, због тринаестодневне разлике између грегоријанског и јулијанског календара, кога се и даље придржава Српска православна црква, многи наши сународници су одлучили да наздраве српској Новој години.

Сантово

Мохач

У **Сантову**, у организацији месне Српске самоуправе, тридесетак српских православних верника се окупило како би испратило стару и дочекало Нову годину. У Дому српске заједнице у Сантову окупљени су ћаскали, дружили се, сервирана је и укусна вечера, а музика је била обезбеђена са звучника. Како је време одмицало, атмосфера се загревала, па су поједини мештани, предвођени Надом Бунчић Ђурић, председницом месне српске самоуправе, повели Ужичко коло и „Моравац".

Сантовчани су мало раније, још пре него што су се казаљке у 24 сата склопиле, наздравили шампањцем новом лету. Разлог је био једноставан: тачно у поноћ црквена звона светог храма, који је посвећен Рождеству Пресвете Богородице, огласила су се најавивши тиме почетак Новог лета доброте Господње. У цркви је служен молебан, а на крају је свима срећну и берићетну Нову годину пожелео протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки.

У **Мохачу**, већ традиционално, главни организатор новогодишњег весеља је месна српска самоуправа, која се и ове године, 13. јануара, потрудила да у мохачком Српском клубу буде весело и незаборавно. Главни организатори, предвођени Зорицом Степанов, потпредседницом ССМ-а, с правом су могли бити задовољни. Сала је била препуна чланова месног Српског клуба и гостију из града и околних насеља, жељних дружења, новогодишње шале и провода.

Као и претходних година, и овај пут са месним малобројним Србима веселили су се Шокци, Немци и Мађари, симпатизери Срба, људи добре воље. Међу њима је био и Габор Павкович, градоначелник Мохача, као и поједини чланови посланичког тела града и радници локалне Самоуправе Мохача.

И овога пута, на новогодишњем проводу, појавили су се и неки наши сународници из Хрватске, првенствено из Белог Манастира. Уз пријатну вечеру, „севирана" је и добра музика, и то захваљујући „Малим тамбурашима", које је предводио њихов музички педагог Јожеф Ковач Вершенди, познати тамбураш и мајстор народне уметности. Певало се, играло, веселило, а како се приближавала поноћ, тако је постајало све веселије у клубу.

Пред поноћ је отпочело и одбројавање последњих тренутака старе године. Тачно у 24 сата, када су се казаљке поклопиле, из свих грла одјекнула је „Срећна Нова година", а одмах затим и „Марш на Дрину". Први тренуци нове календарске године протекли су у знаку испијања пенушавог шампањца и здравица.

Новогодишње славље, потом, настављено је у раздраганој атмосфери, а последњи гости, са домаћинима заједно, Српски клуб напустили су у ситним сатима.

Месни Срби и њихови пријатељи и овом приликом весело су провели последње тренутке старе и оптимистички закорачили у нову 2023. годину. Наредно окупљање мештана предвиђено је приликом савинданске прославе.

У **Дески** је био организован дочек српске Нове године. За организовање весеља побринули су се чланови месне српске самоуправе предвођени председником Кристифором Брцаном. Већ раније, приликом одржавања самосталне вечери КУД-а „Банат", било је најављено да ће се због повишице режијских трошкова и других објективних разлога, овогодишње новогодишње весеље уместо у месном ресторану, приредити у Дому пензионера у Дески.

Окупило се 130 гостију из места и околних насеља, жељних добре забаве и незаборавног новогодишњег провода. За добро расположење присутних, који су овај пут од куће понели своје гастрономске ђаконије, побринуо се месни Оркестар „Банат", који је имао и свирачко појачање. Са члановима музичког састава засвирао је и хармоникаш Радован Марић, концертмајстор Великог народног оркестра РТВ Војводине.

Низала су се кола и песме, а репертоар је популарним мелодијама допунила и солисткиња Естер Фрањо Вујчин. Све је одлично функционисало. Певало се, играло и веселило, а тачно у поноћ химна „Боже правде" означила је спајање казаљки – Нову годину. Гласним одбројавањем сви су се опростили од старе године и поздравили старт новог лета. Зачуо се и познати хит Момчила Бајагића Бајаге „Моји су другови", а потом су уз освежавајуће шампањце уследиле здравице.

Сви су били весели, раздрагани, а задовољство су нашли у песми, игри, дружењу и весељу, које је трајало све до јутарњих сати.

У **Медини**, такође, одржан је испраћај старе и дочек Нове године. Иако су се месни малобројни Срби, предвођени Наталијом Сокић, председницом месне српске самоуправе, једно време двоумили да ли да приреде дочек српске Нове године, на крају су, ипак, одлучили да у згради бивше српске вероисповедне школе, где данас функционише Српски клуб, заједно испрате последње тренутке старе године и дочекају прве тренутке новог лета.

Дружили су се, разговарали, скромно веселили, да би у поноћ отпевали химну „Боже правде". Пригодно новогодишње весеље мало је још потрајало, а затим су сви кренули својим кућама, у нади да ће Нова година донети среће, здравља и берићети.

О обележавању српске Нове године у **Сегедину**, обавестио нас је протојереј Далибор Миленковић, парох у том граду:

„У суботу, 14. јануара 2023. године, када је наша Црква прославила Обрезање Господње и Светог Василија

Деска

Сегедин

Нови Сентиван

Помаз

Великог, његово преосвештенство епископ будимски г. Лукијан служио је Свету архијерејску литургију у храму Преноса моштију Светог оца Николаја, у Сегедину. Том приликом саслуживали су, осим мене, и протојерej-ставрофор Илија Галић, протосинђел Варнава Кнежевић, протонамесник Светомир Миличић, архиђакон Инокентије Лукин и протођакон Миодраг Јовановић. На крају Свете литургије, владика Лукијан је служио молебан за благословено ново лето Господње. Најмлађи су читали, молитву Оче наш, Симбол вере док је апостол читала Јована Миленковић, у олтару су чтецирали Немања Миленковић, Милан Косо, Матија Јовановић и Теодор Радић. За певницом појали су свршени теолози из Темишвара, Сегедина и Новог Сентивана. Владика Лукијан беседио је о значају два велика празника и верницима честитао Нову годину. Светој литургији и прослави Нове године присуствовао је и Преузвишени сегединско-чанадски бискуп г. Ласло Киш-Риго", нагласио је отац Миленковић.

Срби у **Новом Сентивану** су након прошле, и ове године одлучили да приреде пригодно весеље са 13. на 14. јануар. У згради некадашњег парохијског дома, који већ годинама уназад служи као центар окупљања месних Срба, у организацији Самоуправе Срба у овом насељу одржано је новогодишње славље.

Њих двадесетак одазвало се позиву Теодоре Крунић Дунаи, председнице месне Српске самоуправе, и осталих чланова ССНС, како би наздравили Новој години. Током целе вечери владала је весела атмосфера, а било је и укусне хране. Свако је понешто донео. Столови су били пуни разних фиших залогаја и ђаконија.

Задовољство су нашли и млади и стари. Уз музику, која је емитована са звучника, мештани којима се придружио и један брачни пар из Деске, дружили су се, ћаскали, певали, а понеки су и заиграли. Тачно у поноћ одјекнула је и химна „Боже правде", а затим су учесници новогодишње вечери шампањцем наздравили новом лету и пожелели једни другима све најлепше у 2023. години.

Новогодишње славље потрајало је до ситних сати. Сви су задовољни и расположени отишли својим кућама, у нади да ће током целе године бити здрави, срећни, пуни љубави, као и да ће сачувати своју веру, наду и оптимизам.

Традиционални дочек православне Нове године у **Помазу** окупио је око три стотине гостију из целе Мађарске. Интересовање је било велико, али нажалост, технички услови нису дозвољавали већи број посетилаца. Уз народну музику, српска кола и популарне шлагере, целовечерњу свирку оркестра „Зора" са Крунославом Агатићем Кићом и специјалну гошћу, Тамару Бенчик (певачица из Суботице, чланица групе „Балкан Експрес", која се у Мађарској прославила као добитница другог места на „Мегастару"), забава је трајала до раних јутарњих сати. Одличну веселу атмосферу је допунио и кларинет Давида Ередића, члана чувеног ансамбла „Шендерге". У поноћ је традиционално отпевана српска химна, пио се шампањац и пљуштале су честитке. Аница Шошић Крунић, председница Српске самоуправе из Помаза, главни организатор дочека Нове године, пресрећна је што је ова прослава у Помазу вратила стару славу.

Дочек српске Нове године организован је и у **Тукуљи**. У месном Дому културе окупило се око 350 гостију, који су се до раних јутарњих сати забављали уз свирку оркестра „Коло" са Ладиславом Халасем и оркестар „Село". Ко је желео, могао је да вечера традиционалне ћевапчиће и јагњеће печење. Ову манифестацију је организовао Дом културе у Тукуљи, уз помоћ месне Српске самоуправе и Српске самоуправе у Ловри.

Прославе нису стале само са дочецима Нове године. Српска самоуправа у **Будаершу**, са председницом Марином Александрић Ремели, традиционално је прославила први дан православне Нове године. У позоришној сали Дома културе „Јокаи Мор" окупио се леп број посетилаца, Срба и пријатеља Мађара, да у пријатној атмосфери уз леп програм, прославе овај празник. Поред представника српске и грчке заједнице, прослави су присуствовали и протојерej Зоран Остојић и Мирослав Јевтић, аташе Републике Србије. Једночасовни музички и фоклорни програм био је разноврстан и интересантан. КУД „Табан" је довео малу групу, која је извела „Игре из околине Пореча" и „Игре из Мачве". Извођачка група је своје плесачко умеће показала уз „Старовлашке игре" и „Игре из Босилеградског Крајишта", док су девојке, Богларка Бачо, Сања и Радмила Вуковић отпевале акапела две народне песме. Фолклораше је на хармоници пратио Крунослав Агатић Кића, а са Дејаном Мудрићем Цулетом у два музичка блока извео је неколико народних и старограданских песама. После концерта посетиоци су могли да пробају српске специјалите и да се друже уз музицирање два изврсна уметника.

Будаерш

Српска самоуправа у **Калазу,** на челу са председницом Катицом Мирковић, првог дана Нове године организовала је Новогодишњи пикник. Просторија Српског клуба била је препуна гостију, Калазлија, Помазлија и чланова српске заједнице из оближњих места. Уз свирку оркестра „Село" из Ловре и певача Николу Скорића, као и уз сласну печену прасетину, чланови ових заједница весело и достојно су прославили православну Нову годину.

Екипа сарадника СНН-а

Тукуља

Калаз

ГОДИШЊИЦА

Јубилеј култне емисије Радио Београда

„Вечерас заједно” пола века са дијаспором и Србима у региону

Прослављена емисија Првог програма радио Београда, „Вечерас заједно”, већ пола века за многе наше људе у расејању представља поуздану и чврсту везу са матичном земљом. Јубиларна годишњица обележена је пригодном свечаношћу у Радио Београду, што је био један од повода за наш разговор са Горданом Глигорић, уредницом овог популарног програма.

Горан Павловић, Гордана Глигорић и Зорана Бокан

Госпођо Глигорић, да ли нам, на основу сведочења Ваших старијих колега, можете пренети како су изгледали почеци припремања и емитовања емисије „Вечерас заједно”, пре пола века?

– Оно што сам до сада сазнала јесте да се емисија, на почетку свој радијског живота, емитовала два пута недељно. Врло брзо се број дана емитовања проширио на пет, а потом и на шест недељних дана (емисија се емитовала и суботом). Програм петком је трајао до поноћи. То је била емисија уз коју су се, у туђини, проводиле ноћи. Испричали су нам неки старији слушаоци у Немачкој, приликом емитовања емисије из Берлина, на Савиндан, непосредно пре избијања пандемије короне, да се тај сегмент програма Радио Београда слушао уз радио пријемник или транзистор најчешће у друштву, у вечерњим сатима. и да је, у то време, то била једина веза са завичајем. Редакција је тих првих, „златних” година емисије, била затрпана писмима. Са жељама, поздравима и многим практичним питањима (рецимо, како регулисати пензијски стаж по повратку у земљу). А писама је било толико да је у једном периоду организована и посебна редакција која је читала писма. У једном од докумената који се могу видети на изложби коју смо приредили поводом пола века емисије, записано је да је писама, годишње, било више од 5000.

Тих првих година „живота” емисије „Вечерас заједно”, програм је дакле емитован из студија Радио Београда. Али, Радио Београд је отишао и корак даље. Одлазио је међу наше људе у иностранство. На стотине концерата је тамо реализовано, и јавних снимања емисије, за наше људе који су тих година тамо, како се говорило, били „на привременом раду”. Концерата је највише било у СР Немачкој где је и било највише југословенских радника. А на концертима су учествовали најпознатији певачи тог времена (Силвана Арменулић, Недељко Билкић, Звонко Богдан, Арсен Дедић, Боба Стефановић, Шабан Шаулић, Цуне, Тозовац…). Уз пратњу Забавног и Народног оркестра Радио Београда. Поред вокалних солиста у програмима су учествовали и глумци, књижевници, најпознатији дечји писци тог времена. А водитељи су били: Марко Марковић, Мића Орловић, Бранислав Сурутка, Хелга Влаховић, Оливер Млакар... Већ у другој години постојања емисије,1971. године, и то само на територији СР Немачке (а концерата је било и у Аустрији, Швајцарској и другим земљама) Радио Београд (емисија „Вечерас заједно”) реализовао је чак 41 концерт. Следеће године, 1972-ге, било их је чак 45. Од 1974. године, у припрему концерата, уз Радио Београд који остаје „носећи”, укључују се и друге радио станице тадашње Југославије (Загреб, Сарајево, Приштина, Скопље). Сале и хале у којима су реализовани концерти увек су биле препуне. Тражила се „карта више”. До 1978. године, када се престаје са реализацијом концерата, било их је, само у Западној Немачкој, на стотине.

Колико су се концепција и начин припремања емисије променили, од тада до данас?

– Наравно, време је учинило своје. Нове технологије, али и нове генерације гастарбајтера, утицале су да се концепција емисије прилагођава новим условима. Посебан изазов је био распад Југославије када се емисија, осим дијаспоре, окреће и Србима који живе у земљама региона, пре свега земљама у саставу некадашње заједничке државе. Данас, редакција покушава да уз програм привуче и што више наших младих образованих људи који доминирају у структури оних који се последњих година исељавају из земље и који, у размишљањима о повратку назад, траже неку другу врсту информације (ако нострификовати диплому стечену у иностранству, какве су понуде за посао, какве су олакшице за повратнике...).

Можете ли нам одати уреднички рецепт за овакву дуговечност емисије?

– Уреднички рецепт јесте у најкраћем: бити у току! Развити широку мрежу сарадника и дописника из иностранства (све су то, да напоменем, волонтери), и ослушкивати шта су информације које они желе да чују. Пратити њихов рад, рад њихових удружења, савеза и клубова, фондација, пратити рад српских гласила и српских допунских школа у иностранству (јер, важно је да се сачува српски језик, посебно међу млађим нараштајима стасалим у иностранству), и истовремено пласирати важне (и занимљиве) информације из домовине, оне које могу да интересују наше људе тамо далеко, ма где да су у том тренутку. Важан сегмент емисије чини и квалитетна музика и зато су, између осталог, емисију музички бојили увек искусни музички уредници (а Радио Београд је по квалитету музике, такође, увек био познат). Наравно, посебан изазов за све ауторе и уреднике емисије представља чињеница да се емисија, од свог оснивања, све време, истовремено емитује и у земљи, што такође утиче на избор тема и гостију.

Како бисте описали мисију коју програм „Вечерас заједно” остварује већ пола века у животима својих слушалаца?

– У најкраћем: контакт са завичајем. И указивање на потребу да се, ма где били у свету у том тренутку, ма колико дуго тамо боравили, живели и радили, не заборави ко смо и одакле смо, одакле су нам корени. Указивање на потребу да се очува српска традиција, српски језик. Писмо. А ми смо ту да напоре да се очувају традиција и заједништво забележимо, као уосталом и успехе појединаца нашег порекла у новој заједници. Све је то од несумњивог значаја за умрежавање дијаспоре са Србијом као матичном државом.

Ко данас чини вашу редакцију и да ли је тренутни број сарадника довољан?

— Корона нас је, нажалост, продрмала, као и многе друге сегменте у нашем животу. До короне, емисија се реализовала пет пута недељно (од понедељка до петка, између 21 и 22 часа). Потребе програма током короне диктирале су да се део људи из редакције „повуче" у друге сегменте нашег програма. Емисија се тренутно емитује два пута недељно (као на својим почецима), средом и петком, а програм реализују свега два уредника-водитеља.

Како је Радио Београд обележио јубилеј емисије „Вечерас заједно"?

– Наш јубилеј је, формално, падао у мају 2020. године. Нажалост, због пандемије короне, нисмо били у могућности да реализујемо план обележавања јубилеја. А планирали смо изложбу плаката и докумената из времена 70-тих и 80-тих година прошлог века (изложбу о нашим концертима у иностранству) и гала цонцерт у Бечу (заједно са нашим партнером у том граду, Удружењем „А: Култура"). Због короне, и у том тренутку неповољне епидемиолошке ситуације, морали смо да откажемо и изложбу и концерт. Први део тадашњег плана испунили смо тек ових дана, организовањем изложбе о концертима у СР Немачкој пре пола века. Већи део материјала за изложбу уступљен нам је из легата Љубише Левајца који је тих година, радећи у „Југотурсу" Франкфурт, био задужен да, заједно с одговорнима из Радио Београда, ради на припреми тих концерата. Концерти (и јавна снимања емисије „Вечерас заједно") реализовани су током осам година (од 1971–1978. године). Стало нам је било да припремимо изложбу о тим концертима јер, нажалост, то је био једини начин да дођемо до материјала који су пратили припрему и реализацију концерата (плакати, улазнице, фотографије извођача…) које је све године господин Левајац чувао, а које ми, нажалост, нисмо имали у документацији Радио Београда.

Како видите будућност радијског програма за дијаспору и Србе у региону?

– Програм има будућност уколико, као до сада, буде пратио трендове када је реч о програмима те врсте. И ако буде успоставио још чвршћу комуникацију с нашим слушаоцима у иностранству, користећи при том, далеко више него до сада, предности нових технологија и друштвених мрежа. Наравно, биће неопходно и кадровски ојачати редакцију.

А име емисије не треба мењати. Оно је заштитни знак емисије. Вероватно не треба мењати ни шпицу емисије која је једна од најстаријих на програмима Радио Београда. Није мењана од настанка емисије. Више од пола века. Многе генерације су за њу емотивно везане.

Д. А.

УМЕТНОСТ

Представљена књига Милорада Лонића

„Кореографија, традиционални плес на сцени"

У просторијама библиотеке СОЦ „Никола Тесла" у Будимпешти, одржана је промоција књиге аутора Милорада Лонића, коју је објавила Матица српска из Новог Сада. Дело представља својствену причу о плесу, покрету, игри, онако како их види аутор.

Познанство аутора књиге и чланова КУД-а „Табан" траје већ годинама. Милорад Лонић је био први кореограф, који је будимпештанском КУД-у поставио кореографије: „Лесковац" и „Игре из околине Подгрмеча". По речима Душана Вуковића, уметничког секретара „Табана", више пута им је обезбеђивао народне ношње и омогућио учешће на више фестивала и концерата у Србији.

Према речима проф. др Златка Ахметовића, рецензента, ова књига има формат монографије и представља својствену причу о плесу, покрету, игри, онако како их види аутор, одличан познавалац теорије и праксе. Он у свом делу анализира и ставља у контекст све оно што значи плес.

„Ова књига говори о томе да је игра плес и много више од тога. Она није упутство за употребу. У њој се дају смернице не само како, већ и зашто плесати. Ово је једно васпитно-образовно штиво, мера вредности оног што радимо", рекао је др Ахметовић.

Др Селена Ракочевић, ванредни професор Факултета музичке уметности, Универзитета у Београду, приметила је да је Милорад Лонић увео две важне иновације: концепт плесног дизајна, просторног и временског, као и концепт мотивације. Нагласила је узорну опремљеност књиге бројним квалитетним фотографијама, које прате текст.

Владимир Луганов, балетски играч, кореограф и педагог, Лонићеву књигу назвао је фантастичном, изузетном студијом, која би требало да постане обавезно штиво свим младим и будућим кореографима.

„У књизи је описан пут од идеје о стварању једне кореографије, преко самог настајања, до завршне фазе, коначног изгледа, онога што треба да видимо на сцени", истакавши да се кореографија стално развија и мења, те да овај рад самим тим има већу тежину и значај.

Од аутора смо сазнали да је ово дело резултат тридесетогодишњег промишљања, али и личних недоумица и грешака. Лонић је у предговору своје књиге написао:

„Увођење у тајне кореографије јесте комбинација теорије и праксе. Идеја и стваралачка машта се оживљавају кроз експериментисање на малим целинама и одређеним традиционалним плесовима. Циљ студије је да кореограф искористи потенцијал који поседује трацицонални плес, као спој антрополошких, етнокореолошких, етнолошких, естетских и кретних вредности социјалног и културног наслеђа одређене средине или друштевене заједнице, у домену културе и уметничког стваралаштва. Закључио је да „управо песмом, музиком и игром, наш народ успева да 'припитоми' пакао, који је често преживљавао у својој дугој историји. Своју душу је уткао у песму и игру, како би опстао". Сматра се да су народна песма и игра глас народа, којим се једино можемо огласити и доказати да постојимо и којим, попут наших предака, можемо да 'извидамо ране'. Наша традиционална култура је велика духовна сила.

Организатор програма, КУД „Табан" је промоцију обогатио пригодним музичким програмом, а манифестацију су финансијски помогли Фондација „Бетлен Габор" и Српска самоуправа XV кварта Будимпеште.

К. П.

СЕЋАЊЕ

Нова представа Српског позоришта у Мађарској

„Тозовац у Мађарској”, сећање на легенду народне музике

Велики уметници имају привилегију да кроз своја дела живе вечно. Певач Предраг Живковић Тозовац ни након смрти није изгубио популарност, јер се његове песме и даље често изводе и радо слушају. То потврђује и најновија представа Српског позоришта у Мађарској, под насловом „Тозовац у Мађарској”.

Растко Гергев

Бранимир Ђорђев и Јосо Маторић

Представа о Тозовцу је у организацији Печујско-барањског српског удружења, Мохачке српске самоуправе и Српске читаонице, премијерно изведена 17. децембра прошле године у мохачкој Градској библиотеци „Јене Мохачи”. Многи Тозовчеви поштоваоци – Срби, Хрвати, Мађари, дошли су у ову културну установу са циљем да одају почаст легенди српске естраде и испрате премијеру комада, за који је сценарио написао Милан Рус, директор Српског позоришта у Мађарској, а режирао га је Јанош Деги.

Приредба је уприличена у склопу прославе Св. Николе, патрона Српског клуба у Мохачу, а нова театарска изведба СПМ-а остварује се у години када се обележава четврт века од рођења оца српског позоришта Јоакима Вујића, Бајца, који је поставио темеље српског театра. Успомену на њега чува Српско позориште у Мађарској којем у развоју позоришне уметности није страно несвакидашње, модерно, па чак и позоришна обрада живота и дела сјајне естрадне легенде као што је Тозовац.

„Тозовчев сам фан. Обожавам и певам скоро све његове песме. Тозовца смо доживели у Србији преко грамофонских плоча, радија и телевизије, а најинтересантније је било када је долазио овамо на балове. Ми смо на та весеља одлазили као младићи и слушали смо га као опчињени. Сада, када нас је оставио за време пандемије, мислили смо да урадимо један омаж, помен и одамо му пошту. Свестан тога, почео сам нешто да пишем. Иако сви знају његове песме, слушају га и воле, ипак, он заслужује нешто посебно. То поштовање и љубав према њему, свакако, треба и да остане!”, рекао је сценариста Милан Рус пред почетак премијерног извођења представе, која се одиграва у једном имровизованом радијском студију.

„Слушате Радио позориште Српског позоришта у Мађарској. Чујете емисију „Тозовац у Мађарској”. Писао: Милан Рус. Улоге: Јосо Маторић, Растко Гергев и Бранимир Ђорђев. Налазимо се у измештеном студију Мађарског радија у Мохачу.”

Овим речима је отпочео комад посвећен Предрагу Живковићу Тозовцу, чији су живот преко одабраних песама представили: Јосо Маторић и Бранимир Ђорђев, глумци СПМ-а, и хармоникаш Растко Гергев. Захваљујући њима публика је могла да сазна да је Предраг Живковић Тозовац рођен у Краљеву, 22. јануара 1936. године, од оца Светозара – Тоза Живковића и мајке Будимке. Тозо Живковић је био веома угледан домаћин, гостионичар и познати музичар, па је Предраг Живковић управо по свом оцу, као Тозов син, добио надимак Тозовац. Мали Предраг је проводио време слушајући најбоље интерпретације старих српских песама код свога оца, чувеног хармоникаша, који је држао кафану у Матарушкој Бањи и код кога су гостовали најбољи музичари. За разлику од многих нешколованих и необразовних музичара из света народне музике, Тозовац је завршио гимназију у Краљеву и студије на Економском факултету Универзитета у Београду. На крају, победила је његова огромна љубав према музици и песми.

„Прве синглове снима 1965. године, снима такође и дуете са славном Силваном Арменулић, док његова огромна популарност почиње 1971. године, када на фестивалу „Песма лета” побеђује композицијом „Мирјана”.

Чим су Јозо и Бранимир почели да певају „Мирјану”, публика им се придружила у певању. Слично је било и у наставку вечери, где су представљени бројни хитови сјајног певача, који није само за себе компоновао, већ и за друге бројне истакнуте певаче. „Он је био не само велика звезда, него и комплетан музичар. Имао је дивну боју гласа, из кога је избијала посебна емоција, Тозовац је умео изузетно добро да свира хармонику, трубу и бубњеве. Тозовчева каријера ће се касније везивати за неке од најлепших и најпопуларнијих српских песама.

Но, културни статус за сва времена, Тозовац стиче својом антологијском песмом „Јеремија”, због које је приведен на разговоре у Државну безбедност комунистичке Југославије и због које је морао да се крије на неко време код пријатеља у Немачкој. Након две године враћа се у Србију, власти му због „четничког Јеремије” одузимају пасош и не дозвољавају да путује, но Тозовац остаје апсолутни миљеник публике и наставља да пуни концертне сале.”

Сасвим природно и песма под насловом „Јеремија” одјекивала је у сали градске библиотеке у Мохачу, а следиле су бројне друге познате композиције, као што су: „Јесен у мом сокаку”, „Влајна”, „По селу се прича да се женим ја”, „Узми све што ти живот пружа”, „Мађарица”, „Очи једне жене”, „Виолино, не свирај” и др.

Готово једноипочасовна представа Српског позоришта у Мађарској, посвећена барду и легенди српске естраде, била је обојена бројним шлагерима, евоцирањем успомена на сусрете са Тозовцем. У комад су биле уткане и шале, везане за заједничку еру Срба, Хрвата и Словенаца након Другог светског рата, под именом Демократски савез Јужних Словена у Мађарској. Било је доста хумора и на рачун српске заједнице у Мађарској, од Батање, Деске, Будимпеште до Сегедина итд. Нису изостала ни евоцирања личних и приватних доживљаја са Тозовцем.

„Ти си ме чекала” – била је завршна композиција у комаду, чије су последње строфе, без пратње на хармоници, отпевали Јозо Маторић и Бранимир Ђорђев.

Глумци Српског позоришта у Мађарској били су испраћени бурним аплаузима публике. Задовољан премијером био је и директор нашег театра Милан Рус:

„Надао сам се и очекивао успех. Према реакцији публике - успели смо! Одмах, на самом крају комада, људи су нам пришли и честитали. Посебно ми је драго што су нам се људи од самог почетка представе придружили у певању. То није ни чудо, наиме, сви знају ко је био Тозовац, сви га слушају, воле, и тако треба да остане. Ми ћемо све учинити да га и генерације, које нису могле да га уживо слушају, преко ове представе упознају и заволе!”

Наступ Српског позоришта у Мађарској у Мохачу суфинансирали су: Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор”.

Предраг Мандић

MEGVALÓSULT MAGYARORSZÁG KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL 2022.

MINISZTERELNÖKSÉG EGYHÁZI ÉS NEMZETISÉGI KAPCSOLATOKÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG
BETHLEN GÁBOR Alapkezelő Zrt.

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (52)

ФЕЉТОН

Беседа Никанора Грујића

„Ако ми дозволите, ја би' вас замолио да нам изнова прочитате онај делић беседе почитаемог протосинђела Никанора Грујића, у којим спомиње крвника и наша српска огњишта...”

Тад прозбори јерej Вуковић: „Почитаjеми, прихватимо благословене речи Његове светости. Једино ћемо тако успети да се сјединимо и да станемо супроћ свим тим злим немеренијима!”

- Велеуважаjемиј господине Вилински! – јави се изненада Петровић. – Ако ми дозволите, ја би' вас замолио да нам изнова прочитате онај делић беседе почитаемог протосинђела Никанора Грујића у којим спомиње крвника и наша српска огњишта...

- С особитом љубовљу – климну главом домаћин и поче да прелиста лепо савијене хартије подужег писма. – Јербо, на моје велико задовољеније, ја персонално познајем оца Никанора. Знате, почитаjеми, први пут смо се нашли у Баји, у дому мог уважаjемог претеља Исака Вукашиновића. Он нам је дуго диванио о красотама родне му Липове и Барање воопшче. Сећам се како нам је само лепо декламов'о своје песмице.

Димитрије Вилински се мало накашља, па поче да чита: „У нашем српском срцу има толико снаге, да смо ми и сами кадри без ичије помоћи таког крвника, који нигде под божjом капом рода нема, не само од наши српски огњишта одбити, него га и с његови стерат. И ја се тврдо надам, и у тој мојој надежди још тврће сам уверен, да ће јуначкиј српскиј народ и овој безбожној политици са оружjем и ученом вештином својом не само вешто одолети, него и јуначки и славно победити.”

- Да није мало и претер'о тај наш отац Никанор? – одсече Котуљар зловољно.

- Можда за вас и јесте! За мене, сигурно није! – обрецну се Петровић.

- Та, смирите се већ једаред, ако Бога знате! – загрми домаћин.

Настаде мучни тајац. Срећом, тактични Сима Хариш је успео да спаси непријатну ситуацију.

- Господо, молим вас да испоштуjемо мир дома нашег уважаjемог домаћина! – упозори Хариш присутне, па се окрете према домаћину.

- Честњејшиј, мени се посебно допао говор вашег рођака Јована Станковића. Ако би' мог'о да вас љубезно замолим да нам изнова прочитате...

- Благодарим вам на разумевању и поштовању, господине Харишу! Чини ми част да цитирам речи господина скупштинског секретара – одговори Димитрије Вилински не кријући свој понос.

„Србине брате, нећеш више смети у твојој цркви запојати »Господи помилуј« нити ћеш више твог милог српског имена чути. Све ће ти то, што ти је најмилије, Мађари одузети и забранити. Но, на оружје, мила браћо, сви сложно, мало и велико, старо и младо! Не дајмо, да нам кивни наш непријатељ гази нашу милу веру и народност, коју су нам преци крвљу својом очували и у аманет нам предали.”

Мук тежак као туч опет завлада и притисну широку одају. Ваздух као да затрепери. Са оближњег трга допирао је звон са торња католичке цркве. Мртвачко звоно болно је најавило нечије упокојење.

- „Вси бо пријемшиј нож ножем погибнут!” („Сви који се маше за нож, од ножа ће погинути”)– забринуто уздахну Михајло Лефтер.

- Господине Лефтеру! Нисмо сад у светом храму Божjем! – упаде му у реч свештеник Вуковић. – Није лепо профанизирати речи нашег Господа Исуса Христа!

- О чему ви то, оче? – оте се Василију Перишићу, жестоком противнику јереја Вуковића. – Зар се само у цркви можу помињати так'е речи Светог нам Евангелија? Па как'и сте ви то духовник?

Драгомир Дујмов

Никанор Грујић

ВРЕМЕПЛОВ

19. јануара 1785 – У Новом Саду је умро Захарије Стефановић Орфелин, песник, историчар, научник, богослов, издавач, картограф, калиграф, преводилац, лексикограф и фармацеут. Рођен у Вуковару 1726, био је један од најпросвећенијих Срба XVIII века.

19. јануара 1919 – Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца је у Србији и Црној Гори заменила јулијански календар грегоријанским, који је у другим деловима новостворене државе већ био у употреби.

19. јануара 1938 – Умро је Бранислав Нушић, највећи српски и југословенски комедиограф, члан Српске краљевске академије. Узори су му били Гоголь и ранији српски комедиографи Стерија и Трифковић. Његове комедије и данас су на позоришним репертоарима.

20. јануара 1921 – Умро је српски војвода Живојин Мишић, један од најбољих српских војсковођа, војни писац и професор на Војној академији. Као командант Прве армије (1914-15) командовао је операцијама у Колубарској бици, другој великој победи Срба над аустро-угарском војском (1914) у Првом светском рату. Написао је више војних дела, међу којима је најзначајније „Стратегија” (1907).

20. јануара 1945 – Умро је српски војвода Петар Бојовић, учесник у свим ратовима од 1876. до 1912, када је унапређен у чин генерала. Од 1915. био је начелник Генералштаба, а у септембру 1918. командовао је српским снагама у пробоју Солунског фронта, после чега је добио чин војводе.

20. јануара 2003 – Бивши председник Србије Милан Милутиновић добровољно се предао Трибуналу у Хагу, пред којим је оптужен за злочине на Косову током 1999. године. У фебруару 2009. ослобођен је кривице и пуштен на слободу.

21. јануара 1861 – Рођен је српски вајар Ђорђе Јовановић, члан Српске краљевске академије, професор и директор Уметничке школе у Београду.

21. јануара 1942 – Мађарски фашисти су у Другом светском рату у Новом Саду спровели рацију и у наредна два дана убили и бацили у Дунав 1300 новосадских Јевреја, Срба и Рома.

21. јануара 1957 – Умро је српски композитор, диригент и музички педагог Петар Крстић. Диригент београдског Народног позоришта (1903-12), директор Српске музичке школе (1914-21) и музичких школа „Станковић” и „Мокрањац” (сценска музика „Коштана”, „Дорћолска посла”, опере „Зулумћар", „Женидба Јанковић Стојана”, оркестарски „Скерцо д-мол”).

22. јануара 1894 – Умро је песник Војислав Илић, који се сматра оснивачем модерне српске лирике и творцем веристичког израза. Иако је писао кратко време, свега петнаестак година, оставио је обимно и разноврсно дело. За живота је објавио три збирке песама (1887, 1889, 1892), којима треба додати велики број песама расутих по часописима и заосталих у рукопису.

Српско позориште у Мађарској

СРДАЧНО ВАС ПОЗИВА НА ПРЕДСТАВЕ

Тозовац у Мађарској
28. јануар у 19 часова
Будимпешта, Улица Нађмезе 49

Патријарх Павле - Бити човек међу људима и нељудима
29. јануар у 17 часова
Ловра, Дом културе

Патријарх Павле - Бити човек међу људима и нељудима
30. јануар у 18 часова
Деска, Српски културни и образовни центар „Свети Сава”

ПОЗИВ НА СВЕТОСАВСКУ АКАДЕМИЈУ У БУДИМПЕШТИ

Самоуправа Срба у Мађарској и Културни и медијски центар „Српски венац” срдачно вас позивају на Светосавску академију, која ће бити одржана у суботу, **28. јануара 2023.** године са почетком у 13.00 часова.

Место одржавања манифестације:
Свечана сала Текелијанума
1053 Budapest, Veres Pálné u. 17

Реализацију програма финансијски је помогла Влада Мађарске.

KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL 2022.

НЕВЕН

Утисци са манифестације „Предаја пантљика"

За собом остављамо трагове, чврсте и неуништиве

Тог понедељка, оног првог септембра, оне 2019. године, сећамо се као да је било јуче. У свечаним, белим кошуљама, бојажљиво смо закорачили на свој први час. Од тог тренутка, почело је одбројавање. И све што смо учили и сањали, о чему смо маштали, трудили се, радовали, стрепели, водило је ка само једном циљу, ка матурском балу.

Није наша прича ништа необичнија од прича неких других наставника, родитеља и ђака. Само, наша бина је нешто шира. Рефлектори су мало сјајнији, улоге маштовитије, а на крају представе аплауз је јачи. Заслужено! Са сасвим шашавих петнаест година устали смо из кревета који је распремила мама, а легли у кревет који ће наредних година бити само наша обавеза. Распаковали смо кофере, чија се тежина не може измерити. Осим брижљиво спакованих крпица и разних витамина, из њега прелива родитељско поверење, снага, љубав, а највише – скривене сузе. Исте те петнаестогодишњаке прихватили су професори. Е, за то је тек требало храбрости и ентузијазма. Били смо као ненавођени пројектили. Дан по дан, један по један, све мање смо губили сигнал и све сигурније градили пут. Поплочали смо га драгоценим успоменама. Вечерас смо, поред пута, изули своје омиљене патике. Звецкале су штикле, а поглед се напунио лелујавим хаљинама. Руку им, уз цвет, поносно пружају, до јуче неукротиви дечаци.

„Хајде, започнимо овај наш први танго у животу! ...

Уместо лутака, пред сваком девојчицом клања се по један живи, пегави лутак. Уместо кликера, у срце сваког дечака котрљају се два топла и насмејана ока."

Звездано небо Будимпеште, још је сјајније над Центром културе МОМ. Игра светла по бини додаје посебну моћ сваком покрету, звуку и гласу. У препуној сали још је више емоција. Сви смо нестрпљиво чекали овај тренутак. Свако из својих разлога. Наставници да се похвале оним што су успели да направе од нас, иако се понекада чинило да је то немогуће. Родитељи да се увере да ми, њихова деца, рушимо правило да се не може бити и паметан и леп у исто време. А ми, матуранти, да њима кажемо ХВАЛА! Хвала и гостима, пријатељима школе, подршци у свему што радимо. Поделили смо ове лепе тренутке, смех и сузе, а то нам је највећа награда након вишемесечних припрема. Посебно, другарско хвала, нашим наследницима, нашим једанаестацима, будућим матурантима. Они су нашу прославу подигли на нови ниво, а следећим генерацијама задали озбиљан задатак.

Уз прегршт честитки и комплимената, са свих страна стижу и утисци. Добијамо похвале за говоре, представање матураната уз доделу пантљика и идеју за дупле водитеље. Апсолутно изненађење су биле честитке јавних личности упућене путем видео порука. Класичан плес је одузимао дах, који је из апсолутне тишине прерастао у овације. Опште одушевљење је изазвао модеран плес и тренуци када су се разредне старешине на бини придружиле својим ученицима. Заблистали су 12/а/ 12/б и 12/ц у пуном саставу. Десило се чудо. Сва трема, погрешни кораци, сударања, све грешке и збуњивања ишчезли су као да смо били обавијени магијом. Чак смо, сасвим необично за тинејџере, признали неколико ствари:

„Ако сте мислили да је вама тешко са нама, замислите како је нама са нама. То је онај осећај када се вратиш из школе и знаш да те чека тренинг, а ти скинеш једну чарапу и седиш, седиш. Иако се сами са собом најтеже договоримо, верујте, ми за све имамо објашњење. Ево, на пример, љутили сте се када причамо на часу. Није то непоштовање, него ми једноставно нисмо нека туђава деца, која немају шта да кажу. Или, када смо избегавали контролне. Није да нисмо знали градиво, него смо мислили да ћемо за сутра научити боље. Уствари, никада нисмо имали осећај да је сутра дошло. Да, правили смо грешке. Али, грешке су само доказ да покушавамо, зар не? Можда не умемо увек да покажемо наше најлепше емоције. Није то до нас, до наших година је. На често постављано питање: „Можеш ли ти мало да будеш нормална?", наш логичан одговор је: „За кад ти то треба?"

Да ли због емоција или распореда звезда, као да смо за ових неколико сати постали одрасли и одговорни. На бини стоје будући лекари, архитекте, адвокати. Вероватно и неки храбри професор, јер карма је чудо. Стоје научници, директори, политичари. Засигурно ће неко постати свештеник. Појединци су се већ показали као праве духовне вође. Чим проговоре, сви се крсте. Ипак, оно што је најбитније, на овој животној бини стоје будући родитељи. То што је у претходне четири године урађено у нас пренећемо и нашој деци. Научили смо да живимо богато и широко. И наравно, без страха, јер апсолутно верујемо у омиљене речи наше директорке др Јованке Ластић: „Ко је завршио «Теслу», ништа му се више лоше не може десити".

Да, ми смо матуранти Српске гимназије „Никола Тесла" из Будимпеште. Ми смо феноменална генерација 2019–2023. Толико смо посебни да је једна бака, са својих скоро осамдесет година, била у публици. Извадила је свој први пасош у животу и прешла четири стотине километара, да би била део традиције и успомена. Толико смо посебни, јер за собом остављамо трагове, чврсте и неуништиве.

„Добро нам дошло све ово што је испред нас!

Није ово час хемије, нити час математике.

Тихо за оне пред којима се вечерас отвара младост широка!"

Наталија Томић, 12/б разред

МУЗИКА *Јединствен доживљај за љубитеље фолк нота*

Лепа Брена забављала публику у Печују

Естрадна звезда Лепа Брена, чија популарност не бледи ни после четири деценије, одржала је у печујском „Експо центру" дуго очекивани концерт, у оквиру 4. Балкан феста и одушевила своје бројне обожаваоце из целе Мађарске, али и околних земаља.

Гостовање Лепе Брене у Печују одржано је у организацији Зорана Трубића, познатог менаџера и организатора бројних концерата. Када је стигла вест да ће певачица која је музички симбол бивше Југославије наступати у том граду, било је јасно да се сан бројних обожавалаца Фахрете Јахић, познатије као Лепа Брена, ипак остварио. Четврти Балкан фест, у крцатој дворани, отворио је Оркестар „Барања" који је представио шаролики репертоар јужнословенског народног мелоса, а одмах потом на бину је била прозвана естрадна дива Лепа Брена.

Публика је пред собом имала јединствену музичку икону, коју од почетка 80-их, па све до данас поштују и којој се диве многи. Воле је и они који су сведоци милионских тиража плоча које је продавала, концерата које је одржала широм Балкана и дијаспоре, филмова и високобуџетних спотова које је снимала, али и млађе генерације, које стасавају уз њене хитове – старе и нове. Бренина популарност и слава не може, па и не треба да се мери с туђом, али је чињеница да је оно што је она за 40 година каријере остварила, тешко мерљиво са осталим певачима и певачицама. Брена је своје обожаваоце поздравила следећим речима: „Добро вече Печуј! Ја не могу да сакријем радост и узбуђење што ми се вечерас пружила први пут јединствена прилика да певам на 'Балкан фесту', четвртом по реду, у Печују. Јако сам срећна и задовољна, поготово што је данас дан Св. Јаноша. Има ли неки Јанош овде у сали? Вечерас ћемо певати најбоље, од оног што смо певали и снимали задњих четрдесет година."

Лепа Брена је два сата непрекидно певала и, како је обећала на самом почетку, у свој репертоар уткала нове и старе песме, попут „Миле воли диско", „Чачак", „Југословенка", „Удри Мујо", „Ситније, Циле, ситније", „Бато, бато", „Дуге ноге" и осталих.

Током концерта неизоставан је био „Јанош", а посебне емоције публике изазвала је песма „Ја немам други дом". У замраченој дворани, светла више стотина мобилних телефона допринела су емотивној интерпретацији естрадне диве Балкана.

Лепа Брена је и у Печују потврдила да и даље поседује посебну харизму. Шоу, који је приредила својим фолк песмама и сценским наступом, остаће дуго у памћењу. Публика из Мађарске, Хрватске, Републике Српске, па и Бугарске још дуго је аплаудирала једној од највећих звезда Балкана.

Незаборавној вечери, којој је према неким проценама присуствовало 2500 људи, као суфинансијер је допринела и Самоуправа Срба у Мађарској, а међу медијским партнерима биле су и наше „Српске недељне новине".

П. М.

ИНФО

СРПСКИ КАЛЕНДАР 2023

Из штампе је изашло традиционално издање Самоуправе Срба у Мађарској (ССМ)

Ову публикацију можете набавити и у Канцеларији ССМ-а, у Улици Микше Фалка 3, у Будимпешти, по цени од 2.000 форинти по примерку, од понедељка до четвртка, између 9.00 до 15.00 часова.

Српски културни и медијски центар „Српски венац" позива вас на обележавање Дана мађарске културе уз програм под називом - **Срби на мађарском**

У програму ће српски глумци представити српску културу на мађарском језику.

Недеља, 22. јануар у 17 часова

Вудимпешта, Улица Нађмезе 49.

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ
СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.
www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✧ *Издавач:* Српско културно и медијско предузеће (ДОО-Кфт.) ✧ *За издавача:* **Зорица Јурковић Ембер** ✧ *Главни и одговорни уредник:* **др Драган Јаковљевић** ✧ *Финансијер:* Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✧ *Фоторепортер:* **Иван Јакшић** ✧ *Седиште редакције:* Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✧ *Поштанска адреса:* Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✧ *Имејл уредништва:* **snnbudimpesta@gmail.com** ✧ Web: www.snnovine.com ✧ *Графички прелом листа:* Тибор Фуксел ✧ *За штампарију Szedéstükör Bt.:* Ференц Ибош ✧ Текстуалне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✧ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✧ HU ISSN 2061–0238

ТЕАТАР

Позориште из Раче гостовало у Будимпешти

Представа која буди савест, емпатију и солидарност

Сарадња са Културним центром „Радоје Домановић" из Раче, која је почела гостовањем дуодраме биографа и аутора текста др Јована Јањића, „Патријарх Павле – Бити човек међу људима и нељудима", Српског позоришта у Мађарској, настављена је недавним извођењем омладинске представе Сање Вељковић „Она и Он", у аули Српске школе „Никола Тесла" у Будимпешти.

Режију, текст, избор музике и костим потписује Сања Вељковић, уредник програма Културног центра у Рачи, која води Дечју радионицу и Омладинску сцену. Глумци, млади, али са дугим глумачким стажом су: Вукашин Грујић, Исидора Митровић, Петар Златић, Васа Ашић, Богдан Спасић, Ружица Топлица и Марија Туфегџић. За тон се побринула Милена Милошевић, мајстор светла је Ђорђе Петровић, а инспицијент Марија Николић.

Радња представе прати живот и судбину омладинаца, који одличном глумом, уз велики жар, приказују проблеме са којима се срећу, суочени са тешкоћама одрастања, трагањем о смислу живота, страховима, нежељеном трудноћом, проблематичним породичним животом, сопственим бунтом и суморном свакодневицом.

Кроз представу се провлаче модерне музичке нумере и кореографије, а на крају сви, као химну свих генерација, певају песму сарајевске групе „Индекси" и непревазиђеног Даворина Поповића „Да сам ја неко" и стихове „позвао би све дечаке, дао бих им играчке и пустио их да се цели дан играју и јуре... радили би дивне ствари, прекратки би били дани, волели би своје школе ђаци... како би се живело и како би се волело и како би добро било". Препуна аула гимназијалаца, који су представу погледали „без узимања ваздуха", потврдила је њену аутентичност.

„Изазови и одрастања у времену које је 'искочило из зглоба', инспирација су младима окупљеним у представи „Она и Он", да у веома доследном сценском поступку испричају сурову причу која нас се тиче, а пред којом, чини се, немамо праве одговоре", рекао је Мишко Динуловић, позоришни редитељ и драмски педагог из Крушевца.

Из разговора са Сањом Вељковић смо сазнали да у Културном центру, поред дечје радионице и Омладинске сцене, постоји и одрасла аматерска глумачка група, чије представе режира Дејан Цицмиловић, професионални глумац и професор на Факултету драмских уметности у Београду. Млади почињу да стичу глумачко искуство у дечјој радионици, затим прелазе у Омладинску сцену, па у најстарију групу, тако да већина њих има дугогодишње глумачко искуство. Идеју да уради ову представу Сања Вељковић је добила од деце и допала јој се могућност да стави на папир сво лудило којима су млади данас окружени. Текст је настао за време пандемије, да би пробе почеле кад су ограничења прошла. Током времена текст се мењао, јер се кроз заједнички рад освежавао и деца су убацивала своје идеје. Представа је популарна због своје актуелности и екипа стално добија позиве за нова играња. Чекају их гостовања у Јагодини, Прокупљу, Звездара театру у Београду, на Сцени младих у Новом Саду, а добили су и позив за Сплит. Сања Вељковић сада чека нову инспирацију да направи нешто ново и интересантно, а како каже, омладину и њихов укус није једноставно задовољити. Са дечјом радионицом у којој су деца од петог до осмог разреда ради празничне програме и бајке, оставља их да докле год могу буду деца и не баве се проблемима данашњице. Актуелна представа у аматерској групи је представа „Смртоносна мотористика", у режији Дејана Цицмиловића.

Поред Сање Вељковић, омладинце су пратили: Весна Вићентијевић, директорка Основне школе „Карађорђе" и Душан Ђоковић, заменик председника општине Рача. У Српској школи „Никола Тесла" у Будимпешти имали су прилику да се састану са директорком школе, др Јованком Ластић, и са Зорицом Јурковић Ембер, директорком Културног и медијског центра „Српски венац", где се повео разговор о будућој сарадњи.

Рачани су у Будимпешти провели два дана. Већина њих је први пут посетила овај град, који их је дочекао у атмосфери, светлима и бојама Божића. Уприличена је и посета српској Сентандреји.

Главни организатор гостовања представе „Она и Он" био је Културни и медијски центар „Српски венац", на иницијативу оца Лазара Пајтића, уз суорганизаторе: Српску школу „Никола Тесла" и Српско позориште у Мађарској.

Катарина Бачи Павловић

ОДРАСТАЊЕ У ЕРИ ТЕХНОЛОГИЈЕ

„Драма и сам заплет се заснивају на младој генерацији деце која одраста у овом добу, ери технологије, епидемије, немогућности испољавања истинских вредности и њиховом покушају борбе са истим. Иако делује као потпуно испрана тема, толико пута речена, што кроз театар, што кроз радионице и текстове нових писаца, Омладинска сцена Културног центра у Рачи готово утопијски износи своје проблеме и бригу за будућност. Деца к'о деца, образују се туторијалима, идентитети су им сакривени иза ликова, подсмевају се слабијима, онима који не желе да имају друштвене мреже, дешава се немарна трудноћа у раном адолесцентском добу, присутан је алкохол, дрога и сл. Омладинци на сцени кроз ситуације које их прате, долазе до питања смисла постојања и прецизно хирушки описују стање летаргије, беспућа и громогласних тишина које осећају. Као да на све начине покушавају да створе бољи свет око њих и за њих, а да се он само још више распада. Захтеван циљ овог комада у свом деловању доводи до буђења свести родитеља, емпатије и солидарности међу генерацијама и враћа наду да ће свет једнога дана бити лепше место за живот, јер од деце све почиње и она нас подсећају да је лепо 'када пада киша', да не мора свако да има мишљење и да је сасвим у реду ако се понекад осећамо лоше. Јер људи смо изнад свега, зар не?", истиче Катарина Ђоковић, књижевни критичар из Зрењанина.